

Türk basınında ilk spor gazetesi “Futbol”

Hamza Çakır¹

Öz: Tanzimat’la birlikte Avrupalı yaşam biçimini benimsemeye başlayan Osmanlı toplumu, bu ülkelerde yapılmakta olan sporlardan da haberdar olur. Azınlıkların da katkısıyla futbol, jimnastik, voleybol gibi spor dalları, birbirlerine yakın tarihlerde İzmir ve İstanbul yaşamında bir yer edinirler. Böylece Osmanlı, Batı dünyasından söz konusu spor dallarıyla birlikte “spor basını” kavramını da hayatına sokmuş ve ardi ardına pek çok gazete ve dergi yayın hayatına başlamıştır. Futbol, bunların ilkidir. 11 Ekim 1910 tarihinde yayın hayatına başlayan, ancak yedi sayı yayımlanabilen Futbol Gazetesi, spor basın tarihi açısından bir mihenk taşıdır. İlk sayısından kapanışına kadar futbolun yaygınlaşmasına ve gelişmesine hizmet etmek için geleneksel ve tutucu kesimle bir mücadeleye girişen gazete, bu bağlamda sporun özellikle de futbolun sağlık, ahlak ve beden gelişimi açısından önemini vurgulayan yazılar yayımlamıştır. Çalışmamızda bu ilk spor gazetesinin içeriğini tanııtma amacı güdülmüştür.

Anahtar sözcükler: Futbol Gazetesi, Mustafa Ziya, Burhan Felek

The first sports newspaper in turkish press “futbol”

Abstract: The Ottoman society, which adopted European way of living with Reorganization, comes to know the sports done in these countries. By the help of the minorities, sports like football, gymnastics, and volleyball earn their places in everyday lives of İzmir, and İstanbul at the same periods. Therefore, The Ottomans led the mentioned sports branches as well as the concept of “sports press” present in the West to its life and consequently a lot of newspapers and magazines start to be published. Football is the first of them. “Futbol Gazetesi”, which started to be published on 11th October, 1910 and was only able to publish seven issues, is the touchstone of the history of sports press. The newspaper, struggling to serve the development and widespread of football right from the first issue to the end against the traditional and conservative people, published articles about the importance of sports’, especially football’s, on health, moral and body development. This study has aimed to present the content of this first sports newspaper.

Keywords: Football Newspaper, Mustafa Ziya, Burhan Felek

¹ Doç. Dr., Erciyes Üniversitesi İletişim Fakültesi; e-posta: hcakir@erciyes.edu.tr

GİRİŞ

Bazı kaynaklara göre (Somalı,1989:7) futbol tarihimiz Sümer Türklerine dayanmaktaysa da, özellikle Kaşgarlı Mahmut'un Divan-ı Lügat-it Türk adlı eseri Türklerin futbolun atası sayılabilecek oyunlarla tanışması ile ilgili önemli bilgiler içermektedir: “Ünlü Türk düşünürü Kaşgarlı Mahmut'un 25 Ocak 1072 ile 10 Şubat 1074 tarihleri arasında yazdığı ünlü eseri ‘Divan-ı Lügat-it Türk’ün ilk cildinin 323. sayfasında, eski Türk boylarının Orta Asya’da ‘Tepük’ adıyla andıkları bir ayak topu oyunu oynadıklarından bahsedilmektedir Türklerin ‘Tepük’ oynarlarken kullandıkları toplar, ilk dönemlerde oval kalıplara dökülen kurşun kitlesinin üzerine keçi kılı veya keçe sarılmak suretiyle yapıldığı; zamanla bunların değişime uğradığı ve daha yumuşak cisimlerden yapılmış topların tercih edildiği, bunun için de içi hava ile doldurulmuş ve yuvarlanmış kuzu tulumlarının kullanıldığı yine aynı eserden öğrenilmektedir. Eski Türklerin ‘Tepük’ oyununu, belirli aralıklarla karşılıklı dikilmiş mızrakların arasından topu, ayakla vurmak suretiyle geçirerek sayı kazanmak esasına göre oynadıkları bilinmektedir (Arıpınar, 1992: 8).” Türklerin Orta Asya’dan göçleriyle birlikte, tepük oyunu unutulmuş; tepük’ün günümüzdeki görünümü olan batı kökenli futbolla tanışma da ise 1869 yılında basılan bir kitap önemli dönüm noktası olmuştur. Sultan Abdülaziz zamanında Paris’e gönderilen gençler 1869 yılında orijinali Fransızca olan “Ordu ve Mekteplerde Futbol” isimli kitabı basarak (Kahraman, 1995:670) yıllar sonra ülkenin en önemli ortak paylaşım zeminlerinden biri olacak futbolla Osmanlı Devleti’ni tanıştırmışlardır.

Futbolun bir oyun olarak yaygınlaşması ise Abdülhamid döneminde gerçekleşmiştir. II. Abdülhamid döneminde tüm dernek faaliyetleri padişahın baskısı altındaydı. Özellikle gençlerin bir araya gelerek dernek faaliyetlerinde bulunmaları yasaktı. Buna spor etkinlikleri adı altında kurulan dernekler de dahildi. Bu türden dernek faaliyetleri yalnız yabancı uyruklular için serbestti. Dolayısıyla Türkiye tarihinde futbolu ilk oynayanlar İngilizler, Rumlar, Ermeniler ve İtalyanlar olmuştur. İzmir’de ticaretle uğraşan İngiliz Giraud, Whittall ve Charnaud aileleri, boş zamanlarında oynadıkları futbolun, Türkiye’de ilk uygulayıcıları sayılırlar. İlk futbol maçının azınlıklar arasında 1875’te Selanik’te oynandığı, ilk futbol kulübünün de İzmir’de 1894 yılında İngilizler tarafından kurulduğu ve adının "Football Club Smyrna" (Durak, 2008) olduğu bilinmektedir. İstanbul’da futbol oynanmaya başlanması ise İzmir’den İstanbul’a göçen İngilizler tarafından 1895 yılında Kadıköy ve

Moda'da olmuştur. Buradaki Rumlar da futbola merak salmışlar ve futbol İstanbul'da çok büyük bir hızla yayılmıştır.

Türkiye'de ilk resmi futbol kulübü ise 1902 yılında Lafontaine ve Mr. Horace Armitage'in önderliğiyle Kadıköy'deki İngiliz ve Rumlar tarafından kurulan Cadikeuy Football Club (Kadıköy Futbol Kulübü)'dir. Türkiye'de ilk defa İstanbul'da dört takım tarafından James Lafontaine'nin başkanlığında 1904 yılında resmi olarak "*İstanbul Futbol Ligi*" adı ile bir lig kurulmuştur (Pala, 2002: 47). Bu ilk lig maçlarının seyircileri daha çok İngilizler, Rumlar ve nadiren de olsa Türk gençleri olmuştur.

Bu arada Türk gençlerinin de ilgisini çeken, ancak yasaklamalar sebebiyle adını bile söylemeye çekindikleri futbol, bir hayal olmaktan ileriye gidememişti. İstanbul'da futbolu İngilizlerden görenek merak salan Deniz Subayı Fuat Hüsnü (Kayacan), Reşat (Danyal) ve Selim Sırrı (Tarcan) sonunda yabancılarla beraber futbol oynamaya başladılar. Daha sonra Fuat Hüsnü Kayacan ve Reşat Danyal büyük bir gizlilik içinde sürdürdükleri faaliyetlerin sonunda ilk Türk takımı "Black Stacking Kulübü"nü kurdular, fakat ilk futbol kulübü istibdat devrinde gelişmeden kapatıldı. Hatta Fuat Hüsnü Bey daha sonra İngilizlerin kurduğu Kadıköy takımında "Bobby" takma adıyla futbol oynamaya devam etti (Sarısoy, 2008). 1905 yılında Galatasaray Sultanisi'nin öğrencilerinden Ali Sami (Yen), ilk resmi anlamda takım kurma girişiminde bulundu. Türkiye'de ilk futbol ligi 1903 yılında İmojen, Moda, Kadıköy ve Elpis takımlarının iştirak etmesiyle Fenerbahçe stadının bulunduğu Papazın Çayırı'nda yapılmıştır. Tamamen Türklerden kurulu ilk futbol takımı olan Galatasaray 1905, Fenerbahçe 1907, Vefa 1908 yıllarında ve 1903 yılında Beşiktaş Jimnastik Kulübü kurulmuş fakat futbol branşının açılması 1911 yılında gerçekleştirilebilmiştir.

Aynı gazetenin 16 Aralık 1895 tarihli nüshasında ise Atina'da yapılacak olan ilk Modern Olimpiyat Oyunları ile ilgili ayrıntılı bir haber çıkmıştır. Bu ilk yazıların ardından 1897'de İzmir'de çıkan "Hizmet" adlı gazetede Selim Sırrı Tarcan'ın sporla ilgili yazıları yayınlanmaya başlamıştır (Atabeyoğlu, 1991: 6-8). "1911 yılında Galatasaray Kulübü'nün ilk üyelerinden olan Abidin Daver'in 'Tasvir-i Efkar'da Galatasaray-Tamşuar (Macar) maçını yayınlaması ile birlikte bir futbol maçı, ilk defa gündelik bir gazetede yer almıştır (Eroğlu, 1987:71)."

Futbol, sadece İstanbul gazetelerinde kendine yer bulmakla kalmaz, İzmir’de yayınlanan “Ahenk”, “Anadolu” ve “Köylü” gazetelerinde 1913 yılında futbol yazıları çıkar (Hiçyılmaz, 1985: 12). Yine 1914’te ‘Tasvir-i Efkar’ Gazetesi Romanya karması ile Galatasaray maçını yayınlamış ve okuyucularına Galatasaray’ın 4-2 galip geldiğini bildirmiştir (Perin, 1985: 8).

İlk spor gazetesi ise “Futbol” adıyla 11 Ekim 1910’da çıkmıştır. Mustafa Ziya tarafından çıkarılan bu ilk spor gazetesi, yedi sayı sonra ilgisizlik nedeniyle kapanmışsa da II. Meşrutiyet’in sağlamış olduğu özgürlük havası içerisinde ülkemizde futbolun her geçen gün yaygınlaşması ve gelişmene paralel olarak spor ve özellikle de futbola yönelik gazete ve dergilerin çıkmasına da yol açmıştır. Terbiye ve Oyun, İdman, Sipahi Mecmuası, Spor Alemi, ve Şa Şa Şa dergileri ilk dergilerdendir ve yayım tarihleri 1911 yıllarına denk düşer (Sönmez, 2008).

YÖNTEM

Bu çalışmamızın iki temel amacı bulunmaktadır. Birincisi, spor tarihimiz üzerine çalışan/çalışacak olanlara ilk spor gazetesinin içeriği hakkında bilgi vermektir. İkinci amaç ise spor tarihi üzerine çalışan meslektaşlarımızdan bir kısmının çalışmalarında bu gazeteye hiç değinmemeleri, diğer bir kısmının ise gazetenin orijinalini görmemiş olacaklar ki hem çıkış tarihi, hem kimliği, hem de içeriği hakkında doğru bilgi vermemeleri ile ilgilidir. Örneğin spor tarihimiz konusunda ciddi çalışmalarıyla tanınan Cem Atabeyoğlu, *Türk Spor Tarihi Ansiklopedisi*’nde Futbol Gazetesi ile ilgili bilgi verirken hem gazetenin çıkış tarihini, hem de gazetenin sahibini yanlış vermiştir. Gazetenin içeriği ile ilgili ise bugüne kadar ciddi bir inceleme yapılmamıştır. Verilen bilgiler yetersiz olduğu gibi tamamı da birbirinden aktarma şeklinde olmuştur. Spor tarihimiz açısından bir mihenk taşı olan ve Osmanlıca-Fransızca olarak toplam yedi sayı çıkabilen Futbol Gazetesi’nin bu bağlamda ciddi bir incelemeye tabi tutulması düşünülerek bu çalışma yapılmıştır.

Bu çalışmamızda Türk basın tarihinin ilk spor gazetesi olan “Futbol”, içerik incelemesine tabi tutulmuştur. Giriş kısmında, modern futbolun Osmanlı topraklarına gelişi, ilk uygulayıcıları, ilk spor kulüplerinin kuruluşları, Türk basınına ilk spor haberlerinin ve yazılarının hangi konularda ve kimler tarafından yazıldığı aktarıldıktan sonra spor dallarına özellikle de futbola yönelik Futbol Gazetesi ele alınmıştır. 1910 yılında toplam yedi sayı olarak çıkan bu gazetenin arşivi sadece İstanbul Millet Kütüphanesi’nde

bulunmaktadır. Fotokopi yoluyla elde edilen sayılar incelenmiş ve Batı tarzı sporların ülkemize yeni yeni girmeye başladığı dönemlerde bu tür spor dallarına özellikle de futbola yönetimin ve kamuoyunun bakış açısı irdelenmeye çalışılmıştır.

ANALİZ VE DEĞERLENDİRME

Gazetenin kimlik bilgileri

Gazetenin Adı:	Futbol
Alt Başlık:	Şimdilik haftada bir intişar eder spor gazetesidir
İmtiyaz Sahibi:	Mustafa Ziya
Mesul Müdür:	Mustafa Ziya
Sermuharriri:	Ali Macit
Yayın Tarihi:	28 Eylül 1326 (11 Ekim 1910)
Adres:	Bâbîâli Caddesinde 77 numaralı İktisat Kütüphanesi
Baskı Yeri:	Bekir Efendi-Karagöz Matbaası, Dersaadet, Vezirhan
Fiyatı:	20 para
Abone bedeli:	İstanbul'da altı aylığı 10 kuruş, taşra için yalnız posta ücreti ilave olunur.
Yayın aralığı:	Haftada bir, 6. sayıdan sonra 15 günde bir
Yayın Yeri:	İstanbul
Bulunduğu Kütüp.:	Milli Kütüphane
Sayı:	1-7
Sayfa Sayısı:	Her sayı 4 sahife
Özellikleri:	Tabldot, ilk sayfalar resimli, her sahifesi 3 sütun, (2, 3, 5, 6 ve 7. sayıların 4. sahifeleri Fransızca).

Gazete içeriğinin değerlendirilmesi

İlk sayısı 28 Eylül 1326 (11 Ekim 1910) tarihinde 4 sahife ve her sahifesi üç sütuna ayrılmış olarak çıkan “Futbol” gazetesi, logonun üst kısmında (sürmanşet olarak tanımladığımız yere) ağlarla buluşan top ve bu topa hamle yapmakta olan kalecinin bir enstantane görüntüsüne yer vermiş ve bu fotoğrafın sağ ve soluna ise gazete ile ilgili kimlik bilgilerini yazmıştır.

İlk sayfanın ikinci fotoğrafı ise üç sütundan oluşan gazetenin iki sütununu kaplayacak şekilde çerçeve içerisine alınmış Galatasaraylı bir defans oyuncusuna ait resimdir. Fotoğraf altı yazıda: “*Galatasaray kulübünün enmuzeç (örnek) müdafii*” ifadesine yer verilmiş olmakla birlikte futbolcunun adı ve hakkında hiçbir bilgiye yer verilmemiştir. Gazetenin birinci sütununda ilk haber olarak “Beyan-ı İtiraz” başlığı altında bir özür yazısı yer almıştır. Bu

yazıda, gazetenin Türkçe ve Fransızca çıkacağı ilan edilmiş olmasına rağmen önemli bir sebepten dolayı Fransızca sahifesinin bu sayı için iptal edildiği yazılmış, ancak gerekçe açıklanmamıştır. Devam eden özür yazısında bir sonraki sayıda Kadıköy İttihad Kulübü'nün müsabakaları ile beraber gazetenin bir sahifesinin Fransızca'ya ayrılacağı haberi verilmiştir.

Sürmanşetin dışında bir fotoğraf ve iki haberden oluşan birinci sahifenin ikinci haberinde ise “*Takdim-i Meslek*” başlığı altında sporla ilgili görüşler ve gazetenin çıkış amacı ele alınmıştır. İkinci sahifenin birinci sütununu da kapsayan bu yazıda, Futbol Gazetesi'nin çıktığı ana kadar ülkemizde ne spora ne de futbola ait bir gazetenin hatta layıkıyla bir risalenin bile çıkmadığı ifade edilmiştir. Yazıda, Futbol Gazetesi'ne halkın göstereceği ilgiden endişeler dile getirilmekte ve bu endişeleri gidermek için de şekilsel ve içeriksel olarak okuyucuya taahhütlerde bulunmaktadır. Buna göre gazete mizanpajı titizlikle hazırlanacak, içerik ise hem tarafsız olacak hem de bilgi içerecektir. Bu bağlamda futbol amatörlerinin futbol kuralları noktasındaki tereddütlerini gidermek için İngilizce'den çevrilmekte olan bir eserin tefrikasına başlanacağı haberi verilmektedir.

Gazetenin ikinci sahifesinin ikinci sütunu ise futbol karşıtlarına yönelik ele alınmış bir yazıdır. Daha sonraları Burhan Felek ismiyle tanınacak olan Üsküdarlı Mehmet Burhaneddin Bey imzasıyla kaleme alınan yazıda: “...Memleketimizde bu oyunun daha doğrusu bu fennin karşıtları nedendir bilinmez, oldukça çoktur. Futbolu kaba-saba bir oyun olarak görenler az değildir. Biz futbolcular, bunu elbette hoş görmeyiz, görmemeliyiz” sözlerine yer verilmiş, futbola karşı olanlar içerisinde kendilerinin ummanda bir katre kadar az oldukları, hatta İstanbul'da bini bulan oyuncuların dışındaki herkesin bu spora karşı olduğu, bunun da kendilerini cesaretlendirmesi gerektiği dile getirilmiştir. Burhaneddin, her yeni şeyin karşıtlarının bulunmasının doğal olduğunu belirttikten sonra: “İngiltere'de şimendöfer, Almanya'da matbaa ortaya çıktığında karşı olanlar çoğunlukta idi, ama zaman, o taassupları bertaraf etti. Futbol da böyle olacaktır ve futbol artık yolunu almıştır” sözleriyle futbol karşıtlarına cevap vermeye çalışmıştır. Yazının devamında her geçen gün futbol taraftarlarının sayısının arttığını söyleyen Burhaneddin, kısa süre içerisinde hükümetin bile futbolun okullarda ve kışlalarda oynanmasını kabul edeceğini, bunun futbol taraftarları için bir zafer olacağını ve kendilerinin de amaçlarının bu olduğunu açıklamıştır.

Gazetenin ikinci sayfa üçüncü sütunu ile üçüncü sayfa birinci sütununun yarısından fazlası ise “*Sporun Muhassenât-ı İctimâiyesi*” başlığı altında futbolun

sosyal yaşamdaki yerine değinilmek üzere ayrılmış, ancak bu ilişki bir sonraki sayfaya bırakılarak yazıya mikropların insan vücuduna zararları ile milletleri sefaletle sürükleyen içki gibi kötü alışkanlıklar örneklendirilmiş ve Batı'nın medeniyetini alırken kötü alışkanlıklarının alınmaması noktasında uyarılarda bulunularak sporun sağlık açısından önemine bir giriş oluşturulmaya çalışılmıştır.

Üçüncü sayfanın yaklaşık iki buçuk sütunu ile dördüncü sahifenin bir buçuk sütunu “*Pazar Günkü Müsabakalar*” başlığı altında spor etkinliklerine ayrılmıştır. İlk haber atletizmle ilgi olarak verilmiştir. Kısa mesafe koşunun zamanında başlamadığı, çıkış düdüğünün düzenli verilememesinden koşunun birkaç defa tekrarlandığı, koşuya katılan beş sporcunun da kısa mesafeyi bitirdiği, birinciliği Celal Bey'in, ikinciliği ise iki kişinin aynı anda yarışı bitirmesi nedeniyle yapılan itirazlar üzerine tekrarlanan yarışta kazanan Rum cemaatine mensup sabık Elpis Kulübü'nden Mösyö Aleko'nun kazandığı, kaybedenin ise Galatasaray Kulübü'nün kalecisi olduğu yazılmaktadır.

İkinci spor haberi olarak “Çit Yarışı” (Engelli Koşu) ele alınmıştır. Bu yarışın başlangıcında da çıkış hatalarının yaşanmış olmasına rağmen sonuçta Aleko çit yarışının birincisi olmuştur. Üçüncü haber olarak “Av Müsabakası” haberi yer almıştır. Üç kişinin katıldığı av müsabakası (atış müsabakası)'nın galibi Mösyö Alberto olmuştur. Dördüncü haber, bisiklet yarışı ile ilgili olup bu yarışın galibi Metin Hafiz olmuş, ikinciliği de Fener Kulübü'nden Niyazi Efendi kazanmıştır. Beşinci haber ise motosiklet yarışıyla ilgili haberdir. Bu yarışın birincisi de Fethi Efendi olmuştur.

Son spor haberi olarak futbola yer verilmiştir. Ancak atletizm, çit, atış, bisiklet ve motosiklet yarışlarına kısa kısa değinilmişken Galatasaray ile Strugglers arasındaki futbol müsabakası haberine iki buçuk sütun ayrılmıştır. Bunda bir futbol gazetesi olmanın yanı sıra futbola karşı kamuoyunda bir ilgi uyandırma ve antipatiyi sempatiye çevirme amacı yatmaktadır. Bunu gerçekleştirme adına da maç, akıcı bir üslupla ele alındığı gibi yazıya yer yer yorumlar da eklenerek haber ilgi çekici kılınmaya çalışılmıştır. Bu haberi, ilk futbol haberi olmanın ötesinde aynı zamanda ilk futbol haber ve yorum dilinin örneği olması açısından da önemsiyor ve aynen aktarıyorum:

Şimdi futbol meraklıların kulaklarında topun sadâ-yı âhenkdârı çınıyor. Bu rüyâ-yı nâzeninden tahassül eden zevk-i mesti onların vücud-ı merâk-ı âverlerini garip bir hiss-i harir-i meserretle uyuşturuyordu. Artık sıranın “futbol” a gelişi onlar için büyük bir saadet vâsi bir sevinç teşkil ediyordu.

Vaziyetler o kadar tuhaftı ki güya her tarafları dinliyor, güya her biri reg-i asabiyetleri taassub-ı intizar altında eziliyordu. (Galatasaray)- “Strugglers” oynayacak, acaba hangi taraf ihrâz-ı gâlibiyet edecek. Herkeste bu merak âhengli bir tantana ile ağızdan ağıza gidiyordu. Bu hisli âvânde oyuncular meydan-ı temâşâyâ çıkmışlar, fotoğraflarını çektiler. Bunun bittabii herkes çabuk bitmesini arzu ediyordu. Resim alındı. Nihayet saha-i cenge atıldılar. Oyuna da besmelekeş oldular. İlk önceleri “Galatasaray” lâkayd bir betâetle harekete başladı. Sonra bir parça canlanır gibi oldu. Fakat “Strugglers” arka hattının vuruşları “Galatasaray” ileri hattının da paslarının birbirine adem-i tatâbuku bu faaliyet-i hayatiyyeyi öldürüyordu. Hele o bir hata. Bütün oyunun intizâm-ı şekva şevkini bozdu. Onu kırarcasına mahvetti. Zannedersin geçen sene bir müsabakada idi. Yine böyle bir yanlışlık, yine böyle bir -ileri- nin “arkaya” konulması şiddet-i müsâbakayı rahdâr etmişti. Fuat Bey nasıl arka hattına geçebilirdi. Biz bunu gördüğümüz vakit hayretler ettik. Yine bir eser-i zuhul olduğunu heman anladık. Çünkü Fuat Bey mütemâdiyen geçiyor, gol tehlikelerini sıklaştırıyordu. “Dış sağ”, “dış sol” cidden çok fedakarlıklar yaptılar. Fakat bunların o medhul paslarını hiss-i istimâl edecek “ileri” bir “iç” maateassüf yoktu. Bunun için de muvaffakiyet olanca şevksizliğiyle söndü, gitti. Sonra iş başka zemine döküldü. “Strugglers” ileri hattı “Galatasaray” arka hattının zafiyetinden istifâde etmek istediler. Hücumlarını az daha sıklaştırdılar. Pek mukâvemet edemiyor idiyse de her halde Galatasaray Heyet-i Umumiyesi’nden hemen hemen farklı değildiler. Esâsen Galatasaray Kulübü’nün bu seneki teşkilatı gâyet zayıftır. Eğer bu teşkilat ibka edilecek olursa Galatasaray’ın âti-i gâlibiyeti için söz söylemekte herkes tereddüt eder zannederiz. Bu ânât müşkilde idi. Bizim Fuat Bey’in bir hatâ-yı sarihi Galatasarayı mağlup etti. Herkes “Strugglers”i alkışladı. Sâhib-i hata artık “arka”yı terk etti. “İleri” hattına, eski oynadığı mevkiye geçti. “Strugglers” sevincinden gayret-i muhâcemâtını artırdı. Ötekilerde de müteessirâne savletler baş gösterdi. Ortaya sağdan, soldan o kadar paslar geldi ki idare edilemedi. Nihayet şöyle böyle istirahat düdüğü çaldı. Teneffüsler edildi. İkinci mübâreze ön aldı. Galatasaray bu sefer iyiden iyiye canlandı. Dâima kale önünde dolaşmaya fakat maateassüf bir çok fırsatlar kaçırmaya başladı. “Orta” o vaziyet-i malûmesiyle karşısındakileri aldatıyordu. Bir çok defalar sıkı, metin (şut)lar çekti. Muvaffak olmadı.

(Strugglers) hiç umurunda değilmiş gibi hareket ediyor, “arka” hattı kavi olduğu için korkmuyor, bilakis muvaffakiyetinden ümitvar bulunuyordu. Arada bir ilerilediler fakat Galatasaraylılar da onları fevkalade dûçâr-ı tensîk

ettiler. Bu hal epey bir müddet geçirdi. Her iki tarafın da bir alay hatalar sâdır oldu. Derken (Strugglers)’dan sağ (arka)nın sıkı bir darbesi topu ileriye yolladı. Bu anda (arka)lar da ileri hattına kadar gelmiş bulunuyordu. Az bir vakit içinde (iç sağ) topu kaptı. Hatta iki kişiyi geçtikten sonra nâil-i maksat oldu. Buna tarafdârânı (hurra)larla mukâbele ettiler, alkışladılar. Bittabi kendileri de sevindiler. Halbuki Galatasaray tarafgîrânı me’yûsiyet-i sâbıkalarına bir daha zamme ediyorlardı. Bundan sonra Galatasaray oyuncularını teşcî’a çalıştılar fakat onlarda zevk-i gâlibiyet çoktan kırılmıştı. Mütebâkî on dakika daha devam etti. Ne bir eser-i tafavvuk...hiçbir şey görülmedi. Bunun üzerine herkesin heyecanı da bütün bütün fazlalaştı idi ki düdük hitâm-ı müsâbakayı ilan eden sadası bu heyecân-ı umûmiyi teskîne çalışıyordu.

Bu spor haberi, bizlere ilk haber-yorum dili olmanın ötesinde 1910’larda İngilizce’den alınan futbol terminolojisinin Türkçe karşılıklarının bulunarak kullanılmaya çalışılması açısından da oldukça önemlidir. Haber içerisinde kullanılan, ileri hat, arka hat, dış sağ, dış sol, ileri iç, iç sağ kelimeleri buna örnek gösterilebilir. Hatta gazetenin bu konuda bir yarışma başlattığını da üçüncü sayfanın son sütununda görüyoruz. Konuyla ilgili olarak şöyle denilmektedir:

“Futbol” oyunu İngiliz İhtirâ’ı olduğu için bittabi oyuncuların isimleri İngilizcedir. Biz de diyoruz ki: Mâdem ki beğendik ve kabul ettik bu “futbol” oyununu oynuyoruz. O halde bu isimler Türkçe olmalı ve beynimizde böyle isti’mâl edilmelidir. Çünkü Fransızlar da bizim gibi “futbol”u oynadıkları zaman o andan itibâren o isimlerin hemen kâffesini değiştirmişlerdir. Bizim bir noksanımız yok. Aaa... Niçin biz bu salâhiyetten mahrum kalalım. ..Biz mukâbillerini şöyle bulabildik:

Kaleci	Sağ arka	Sol arka
Sağ orta	Sol orta	Orta
Dış sağ	İç sağ	İleri
İç sol	Dış sol	

Bütün oyunun kâffe-i esâmisini bundan daha sehîlül-isti’mâl olarak bulana tarafımızdan gazetemizin altı aylık abonesi hediye edilecektir.

11 Ekim 1910 tarihinde okuyucusu ile buluşan Futbol Gazetesi’nin bu ilk sayısının son yazısı “Futbol Müntesiplerinden Bir Rica” başlığını taşımaktadır. Geleneksel spor dallarının dışında sosyal aktivitelerimiz içerisinde yeni yeni yer almaya başlayan futbol, mutaassıp kesimler tarafından

“gavur icadı” olarak algılanmakta, ilgilenenler ve hatta ilgi duyanlar bile yadırganmaktadır. Futbola karşı yönetsel ve buna bağlı olarak toplumsal zihniyet değişiminin henüz oluşmadığı bir dönemde futbolla ilgili bir gazetenin yayın hayatına başlaması da ister istemez tiraj sorununu beraberinde getirmiştir. Yaklaşık iki sütuna yakın “*Futbol Müntesiplerinden Bir Rica*” başlığıyla kaleme alınan yazıda bu endişeler dile getirilerek şöyle denilmektedir:

... İşte bugün bizim de elimizde bir işimiz, muhtâc-ı mu’âvenet bir teşebbüsümüz var. Biz de “Futbol” gazetesini çıkarmakla sizin mu’âvenetinizi diliyoruz ve onun muvaffakiyet-i mustakbelesini temin için sizleri tevkil ediyoruz. Bittabi gazetemizi bir havâdis meraklısı okuyamadığı gibi bir heveskâr-ı edep de gözden geçiremez. Binâenaleyh (Futbol) sizlerin himâye-i şahıslarına sığınmış demektir. Biz futbolcular da bir nokta da ittihad edüp de biri birimize mu’âvenet edemezsek cihân-ı za’fa karşı ayıptır. Mu’âvenetinizin sizce hiç fakat bizce kıymetdâr olan ciheti birer abone olmak ve himmet-i kalemiyede bulunmaktır. (Futbol) ancak bu suretle çıkabilecektir. Yoksa sizden rû- yı iltifat görmedikten sonra insaf edin bir başkasından mı görecek!..

Biz, sizi ittihâda mu’âvenete davet etmekle vazife-i teşebbüsiyemizi îfâ ettik demektir. Eğer (Futbol) mu’âvenet-i himmetinizden bir şey görmez de sekte-i ta’tile uğrayacak olursa teveccüh edecek bütün sadâ-yı ta’yîb doğrudan doğruya size aittir. Çünkü siz ittihad etmediniz. Siz, mu’âvenetde bulunmadınız.”

Gazeteyi satın alarak, abone olarak futbol severlerin gazeteye sahip çıkmasını isteyen gazete yönetimi, yazıda okuyucuyu töhmet altında bırakan sert bir üslup da kullanmış ve “*gazete kapanırsa tek sorumlu siz okuyucularsınız*” demiştir.

Son sütunun son satırlarında gazete satış yerlerini de okuyucularına duyuran gazete, bu yerleri; Üsküdar’da Çarşı boyunda Yeni Çeşme yakınlarında Kitapçı Muhtar Efendi, Kadıköy’de İskele önünde Tütüncü Dükkanı, İstanbul’da Bâbîâli yokuşunda Kitapçı Kasım Efendi, Beyoğlu’nda Çarşı-yı Kebir’de Haszzopulos Pasajı’nın yanında ecnebi gazetelerinin deposu olarak vermiştir.

Gazetenin 2. sayısı 5 Teşrin-i Evvel 1326 (18 Ekim 1910) Salı günü çıkmıştır. Yine dört sahife olarak çıkan Futbol Gazetesi’nin birinci sayıda da belirtildiği üzere son sahifesi Fransızca olarak çıkmıştır. Bu sayıda da ilk sayıda olduğu gibi iki kare resim kullanılmış ve bu resimler ilk sahifede yer almıştır. Resimlerin ilki “Futbol” logosunun üstünde ilk sayıdaki resmin

aynısı olmakla birlikte logonun altındaki resim bu kez değiştirilmiş ve Galatasaraylı futbolcu Emin'in vesikalık bir fotoğrafı konmuştur. Fotoğrafın altına ise: “*Şutlarından emin! Bir oyuncu Emin Bey*” yazılmıştır. İkinci sayının ilk haberi “*Futbolun Mümtâzîyeti*” başlığını taşımaktadır. Yazıda, sporun sağlıklı yaşamla ilgisi, insanlığın ilerlemesindeki önemli katkıları, etkisinin siyasetin üstünde olduğu, Avrupalıların futbola verdiği değeri hiçbir spor dalına vermedikleri dile getirildikten sonra futbolun İngilizler tarafından bir kış sporu olarak icat edildiği, bunun gerekçesi olarak da kışın insanları ataletten kurtarmak olduğu anlatılmıştır. Bundan dolayı kış aylarının çok uzun geçtiği ve kış hayatının “ev hayatı” olarak algılandığı ülkemizde futbolun tam şark hayatına uygun bir spor dalı olduğu ve gençlerin bu spora yönlendirilmesine çalışılması gerektiği vurgulanmış, futbolun mücadele yönü de ele alınarak gençlerin askere gitmeden önce bu mücadele ruhunu edinmelerine fayda sağlayacağı kaleme alınmıştır.

İkinci yazı, Kadıköy İttihâd-ı Osmânî Mektebi Terbiye-i Bedeniye Muallimi (spor öğretmeni) İhsan Ziya tarafından gazeteye gönderilen “*Futbol Gazetesinin İntişarı Münâsebetiyle Birkaç Söz*” başlığını taşıyan yazısıdır. Yazısında, sporun en önemli dalı olan futbol üzerine çıkan bu gazeteyi gördüğünü ve çok sevdiğini, ayrıca bunun bir ihtiyaç olduğunu söyleyen İhsan Ziya, ülkemizde sporun faydaları üzerine tam bir fikir birliğinin oluşmadığını, hatta jimnastik gibi sporların hokkabazlık ve sokak cambazlığı şeklinde algılandığını ve yerildiğini vurgulayarak eleştiride bulunmaktadır. Artık Meşrutiyet döneminin yaşandığını, her türlü gazetenin çıkabileceğini, bu bağlamda spor gazetelerinin de çoğalması gerektiğini savunan İhsan Ziya; “Sağlam bir vücutta sağlam bir fikrin bulunacağı” darb-ı meselinden hareketle gençlerin hem zihnen hem de bedenen gelişmeleri için spora yönlendirilmelerinin zorunlu olduğunu söyleyip İngiliz milletini örnek göstererek: “*Bugün İngiliz kavmini göz önüne getirelim. Ne görürüz? Göğüs ileride, vücut dümdüz, arkada kambur yok, çehre kıpkırmızı, aslan gibi bir vücut değil mi?... İşte bizim eski Türklerimiz de böyleydi. Fakat bugün gördüğümüz o İngiliz, Alman kavmi gibi o zamana mahsus idmanlarla meşgul olurlar ve sefahattan kaçarlar, namaz kılarlardı...*” dedikten sonra yazısının devamında: “*Bizde cılız, çelimsiz, hastalıklı, durmadan öksüren, fazla yol yürüse yetmişlik ihtiyar gibi bayılan gençlerimizde sıhhatin ötesinde sağlam fikir üreten beyinler bulabilir misiniz?*” şeklinde düşüncelerini dile getirerek bu durumu, spora önem vermediğimize bağlamaktadır.

İkinci sayfadaki diğer bir yazı “*Sporun Muhasenât-ı İctimâiyesi*” başlığını taşımaktadır. Birinci sayıda aynı başlıkla ele alınan yazı bu sayıda devam ettirilmiştir. Yazıda, gençlerin kötü alışkanlıklardan uzak tutulması için güzel bir meşguliyet alanı olan spora yönlendirilmeleri önerilmektedir. Ayrıca birinci sayıda sporla ilgili İngilizce’den bir kitabın çevirisinin yapılarak gazetede tefrika edileceği haberi verilmişti. Bu tefrika, ikinci sayının 2. ve 3. sahifelerinin alttan 12 satırı ve üçer sütunları da ayrılarak yayımlanmaya başlanmıştır. Çevirmeni M. Nasuhi imzasını taşıyan bu ilk bölüm tefrika metninde, saha içerisindeki kaleci, sağ arka, sol arka gibi mevki isimleri, futbol sahası ve kale ölçüleri, ceza sahası, çizgiler ve topun büyüklüğü ve ağırlığı ile oynanacak süre hakkında bilgiler verilmektedir. Verilen bilgilere göre 1910 yıllarında futbol sahası ve topla ilgili ölçütler şu şekildedir:

Saha uzunluğu:

Maksimum 120 m.

Minimum 100 m.

Saha genişliği:

Maksimum 80 m.

Minimum 50 m.

Topun ağırlığı

370 ile 465 gr.

Çevresi

68 - 70 cm. olmalıdır.

Çeviri kitaptan aktarılan bilgiye göre maçla ilgili süre 90 dakika olmakla birlikte takımların anlaşmaları halinde bu sürenin uzatılabileceği de yazılmaktadır.

Üçüncü sayfanın diğer bir haberi de “*Arz-ı Teşekkürât*” başlığını taşımaktadır. Gazete yönetimi tarafından kaleme alınan yazıda, “Futbol” gazetesinin yayın hayatına başlaması dolayısıyla Tanin, İkdam ve Jön Türk gazetelerinin tebrik yazılarına karşılık bir teşekkür yazısı ele alınmış ve daha sonra birinci sayıda başlatılan futbol terimleriyle ilgili bir açıklamaya yer verilmiştir. “*Havâdislerimiz*” başlığı altında ise kısa kısa üç habere yer verilmiştir. Bu haberlerden ilki Üsküdar Mutasarrıfı Faik Bey’in organizasyonunu üstlendiği spor müsabakaları ve bunlar arasında Galatasaray ile Strugglers arasında oynanacak maçla ilgili haber, ikincisi Anadolu Kulübü ile Fener Kulübü arasında bir müsabaka düzenlenmesi girişimleri ve son haber de gazetenin İstanbul’daki satış yerleriyle ilgilidir.

Gazetenin ikinci sayısının son sahifesi Fransızca olarak çıkmıştır. Dört haberin yer aldığı bu Fransızca sahifedeki haberler, çok az farklılıklar olmakla birlikte Osmanlıca kısımdaki haberlerin bir derlemesinden oluşmaktadır.

Fransızca olarak kaleme alınan ilk haber “*Birkaç kelime*” başlığını taşımaktadır. Yazı işleri tarafından kaleme alınan yazıda, genç Türkiye’nin yeni döneminde sporun, halkın fiziki ve ahlaki gelişiminde önemli bir rol oynayacağı vurgulandıktan sonra 1910’lar itibarıyla İstanbul’da 10’a yakın spor kulübünün bulunduğu, bu kulüplerin gözde spor dalının da futbol olduğu dile getirilmiştir. İkinci haberde ise birinci sayıda “*Pazar Günkü Müsabakalar*” başlığı altında Osmanlıca olarak yayımlanan spor müsabakaları biraz daha kısaltılarak verilmiştir. Üçüncü kısa haber, Futbol Gazetesi’nin satış yerleri, dördüncü kısa haber de Kadıköy İttihat Kulübü’nce gerçekleştirilecek spor karşılaşmalarıyla ilgilidir. Bu haberler de birinci sayıdaki Osmanlıca haberlerin Fransızca çevirileridir.

Futbol Gazetesi’nin 3. sayısı 12 Teşrin-i Evvel 1326 (25 Ekim 1910) tarihinde çıkmıştır. Bu sayıda da ilk iki sayıda olduğu gibi sadece ilk sayfada iki fotoğraf kullanılmıştır. “Futbol” logosu üzerindeki resim, önceki sayılardaki resimle aynı olup, logo altında kullanılan resim ise güreşçimiz Kurtdereli Mehmet Pehlivan’a aittir. Ancak Kurtdereli Mehmet Pehlivan’la ilgili yazı, gazetenin ikinci sahifesinde yer almış, ilk sahifede “*Bir Hasbihal*” başlığı altında futbol tutkusu anlatılmıştır. 2. sayfanın 4/3 ve 3. sayfanın ilk sütununun büyük bir kısmı “*Kurtdereli Mehmet Pehlivan*” başlığı altında bu ünlü güreşçimize ayrılmıştır. Yazıda, Taksim’de düzenlenen milletlerarası güreş müsabakasında Kurtdereli Mehmet Pehlivan’ın Hint Kaplamı diye anılan Gulam Rüstem, Dobroviç, Hackenschmit, Kazaklı Baradonof ve Chalve ile yaptığı ve kazandığı güreş müsabakalarının öyküsü ile hakem heyetinin Kurtdereli’yi “Türkiye Başpehlivanı” ilan etmesi yer almıştır.

Üçüncü sayfadaki diğer bir yazı ise Burhaneddin imzasını taşıyan ve “*Tecâribim*” (Tecrübelerim) başlığı altında futbola karşı çıkanlara yönelik kaleme alınmış bir yazıdır. Yazıda, futbola karşı çıkanları cehaletlikle suçlayan Burhaneddin, iddia edildiği gibi futbolun insanları sakat bırakacak derecede sertlik içermediğini savunmuştur. “*Pazar Günü*” başlığı altında ise geliri Osmanlı Donanması’na verilmek üzere Kadıköy Onion Kulübü’nün organize ettiği Galatasaray-Strugglers maçına, Strugglers’in çıkmaması üzerine hükmen mağlup sayıldığı ve Galatasaray ile Fener Kulübü’nün bir antrenman maçı yaptığı haberi verilmiştir.

İkinci sayıda başlayan futbolla ilgili tefrika yazısına bu sayıda da devam edilmiştir. Bu sayıdaki yazıda, para atışıyla hangi kalenin seçileceği, maça kimin başlayacağı, rakip takım oyuncularının başlama düdüğünden önce nerede durmaları gerektiği, 45 dakika sonunda 5 dakikalık devre arası

verilmesi gerektiği, taca çıkan topun nasıl kullanılacağı, tacın yanlış kullanılması durumunda taç atışının karşı rakibe geçeceği, topun üst veya yan direklerden geri dönmesi halinde oyunun devam edeceği kuralları anlatılmıştır.

Fransızca olarak çıkan dördüncü sahifenin ilk yazısı “*Futbolun Ayrıcalığı*” başlığını taşımaktadır. Bu yazı, ikinci sayıda Osmanlıca olarak çıkan “*Futbolun Mümtâziyeti*” başlıklı yazının Fransızca çevirisidir. Fransızca sayfada yer alan kısa üç haberden ilki Üsküdar Mutasarrıfı Faik Bey’in organizasyonunu üstlendiği spor müsabakaları ve bunlar arasında Galatasaray ile Strugglers arasında oynanacak maçla ilgili haber, ikincisi Anadolu Kulübü ile Fener Kulübü arasında bir müsabaka düzenlenmesi girişimleri ve son haber de gazetenin İstanbul’daki satış yerleriyle ilgili haberden oluşmaktadır. Bu haberler de ikinci sayıda Osmanlıca olarak yayımlanmış haberlerin çevirisidir.

20 Teşrin-i Evvel 1326 (2 Kasım 1910) tarihinde 4. sayısı çıkan Futbol Gazetesi’nin ilk sahifesinde önceki sayılarda olduğu gibi biri logonun üstünde diğeri de logonun altında olmak üzere iki kare fotoğraf kullanılmıştır. Logo üstü fotoğraf ilk sayıdan itibaren hiç değişmez iken logo altındaki fotoğraf karesi her sayıda farklı kullanılmıştır. Bu sayıda logo altı fotoğraf olarak Kurtdereli Mehmet Pehlivan’ın Kırkpınar Ağası tarzında çekilmiş boydan bir resmi kullanılmış, ancak bu kare fotoğrafla hiçbir ilgisi olmayan bir habere yer verilmiştir. Fotoğraf ve haber uyumu gazetenin ilk sayısından başlayarak dikkatsizce kullanılmıştır.

“*Tereddütlerimiz*” başlığını taşıyan ilk sayfa haberi, futbolun kurallarına uymanın önemini ele almıştır. Özellikle hentbol, ofsayt ve penaltı kurallarını uygulamada titiz davranılmadığı, bunda bilgi yetersizliği kadar futbolu ciddiye almamanın da etkisi olduğu dile getirilmiş ve bunun da futbolun güzelliğini olumsuz etkilediği vurgulanmıştır. Futbol kurallarının iyi bilinmesi için her sayıda İngilizce’den çevrilerek yayınlanan “*Tefrikamız*” başlıklı yazının iyi okunması istenmiştir.

Birinci sahifede fotoğrafı yayınlanan Kurtdereli Mehmet Pehlivan’ın haberi ancak ikinci sahifenin ikinci sütununda yer alabilmiştir. Bu haber de bir önceki sayıdaki haberin devamı olup Kurtdereli’nin rakipleriyle yapmış olduğu güreş müsabakalarını kazanış öyküsü ele alınmış ve Kurtdereli’nin bundan sonra güreş için Amerika’ya gideceği haberi verilmiştir. Gazetede diğeri bir haber, üçüncü sahifede yer alan “*Pazar günü müsabakalar*” başlığını taşımaktadır. Bu başlık altında kısa kısa bisiklet yarışları, hızlı

yürüme yarışı, halat çekme, yumurta yarışı, çit ve koşu yarışları hakkında haberler verildikten sonra bir sahife yani üç sütun Galatasaray ile Strugglers arasında oynanan maçın haberine ayrılmıştır. Haberde, maçın başlangıç düdüğünden bitiş düdüğüne kadarki her pozisyonu yoruma dayalı olarak aktarılmıştır. Ancak takımların kadroları verilmemiştir. Maçı, bu kez Galatasaray kazanmıştır.

Diğer bir spor haberi de “*Mekteplerimizde Jimnastik*” başlığı altında ele alınmıştır. Bu haberde, okullardaki jimnastik dersinin zorunlu olmaması, okul yöneticileri ile din adamlarının bu tarz sporlara iyi gözle bakmamaları, velilerin ise tehlikeli hareketler sonucunda çocuklarının sakat kalacaklarını bahane ederek jimnastik sporundan çocuklarını uzak tutmaya çalışmaları eleştirilmiştir. “*Tefrikamız*” başlığı altında ise futbol kurallarıyla ilgili üçüncü bölüm yayınlanmıştır. Bu bölümde de yan hakemlerden, faullu hareketlerden, kaleci değişikliğinden, penaltı atış kurallarından, topun dışarıda sayılması için çizgiyi geçme şartından, dizlik ve kramponların olması gereken standartlarından bahsedilmiştir. Bu konularla ilgili verilen bilgiler bugünkü futbol kurallarından çok farklı olmadığı için yazının ayrıntılarına girmeye gerek görmedik.

Bu sayının son haberi ise gazete yönetiminin bu sayıda 4. sahifeyi Fransızca olarak çıkaramama gerekçesi üzerinedir. Gerekçe olarak da pazar günkü spor olaylarını tercüme ederek matbaaya yetiştirememeleri gösterilmiştir. Bundan sonraki sayılarda bu hatayı yapmamaya gayret edeceklerini ifade ederek okuyucudan özür dilenmiştir.

Futbol Gazetesi'nin 5. sayısı 27 Teşrin-i Evvel 1326 (9 Kasım 1910) tarihinde yayınlanmıştır. Yine ilk resim değişmezken logo altı resimde Galatasaray- Strugglers kulüplerinin karma bir fotoğrafına yer verilmiştir.

Manşet altı sahifenin 4/3'ünü kaplayan resmin altına Osmanlıca ve Fransızca olarak “*Galatasaray-Strugglers kulüpleri/Les Clubs de Galata-Sarai et les Strugglers*” yazılmış, ancak kulüplerle ilgili bu ilk sahifede hiçbir bilgi verilmemiştir. İlk sahifenin tek haberi “*Bir sem'-i teessür*” başlığını taşımaktadır. Yazıda, Osmanlı topraklarında çıkan ilk spor gazetesi olarak büyük ilgi göreceklerini, heyecanla karşılanacaklarını beklerken geçen dört sayı süresince tam aksine hem eleştirilere maruz kaldıklarını, hem de ilgisiz bırakıldıklarını dile getiren gazete yönetimi:

Biz şu teşebbüsümüzle spor hayatına atıldığımız vakit o arsa-i faaliyet ıssız, kimsesizdi. Söyledik, rica ederek dedik ki koca Mülk-i Osmânî'nin yegâne spor gazetesi olan”Futbol” yaşamak için sizin

sahâbet-i maddi ve maneviyenize sığınmıştır. O, hastalanır, yaşamayacak olursa ayıp bize değil sizedir. Fakat heyhat... Bu sözlerimizi, bu ricalarımızı dinleyen, işiten kimse olmadı...Evet ...biz neler, ne büyük mikyâsda mu'âvenetler bekliyorduk...Spor sahasına atıldığımız vakit orayı nasıl ıssız, kimsesiz bulduksa şimdi de aynı öyleyiz. Kimsesiz, yalnızız. Bidâyet-i intişârımızda ittihâdın azametini söyleyerek vifâk vifâk (hemfikir) ...diye bağırdıktı, infâksız, vifâksız. Hiçbir şeyin mevki-i husûle gelmeyeceğini söyledikdi. Ne bir eser-i ittihad, ne bir alâmet-i mu'âvenet göremedik,

şeklinde devam eden yazıda okuyucu tarafından gazeteye gösterilen ilgisizlik ağır bir dille eleştirmiş, gazetenin yaşaması için son bir iyi niyet göstergesi olarak gazetenin ebatlarının büyütüleceği, sahife sayılarının artırılacağı ve spor alanında uzman kişilerin yazılarına yer verileceği dile getirilmiştir. Bu fedakarlıklarının neticesini alamadıkları takdirde ilk spor gazetesinin yayınına son verileceği de şu kelimelerle ifade edilmiştir: “ *...Eğer evvelki gibi buna da, bu da'vet-i mükerrereye icâbet edilmezse o zaman “futbol” saha-i matbû'âtından kendinde büyük bir hakk-ı salâhiyet ve mu'âfiyet görür, görebilir. Bu da onun için çok görülmemelidir. Sözlerimiz takdir edilemiyor diyemeyiz. Çünkü ondan külliyan teeddüp ederiz*” .

Bu sayının ikinci yazısı ise bir önceki sayıda kaleme alınan “*Mekteplerimizde Jimnastik*” yazısının devamıdır. Bu yazıda, okullarda futbol ve jimnastiğe önem verilmesi, “Futbol” gazetesinin öğrencilere aldırılarak sporun sevdirelmesi önerilmektedir.

Beşinci sayının üçüncü sahifesinde Y.R. rumuzuyla bir makale ele alınmıştır. “*Almanya'da Futbolun Terakkisi*” başlığını taşıyan yazıda, Avrupa'da spor ve futbolla ilgili gazeteleri büyük-küçük herkesin okuduğu, spor gazetelerinin tirajlarının yüz binlere ulaştığı bilgisi verilmiştir. Ayrıca sporun Almanya ve Avrupa'da son on yılda başlamış olmasına rağmen büyük önem verdiklerinden hızla gelişip yaygınlaştığı, hatta İstanbul'daki Alman ve Fransız okulları arasında her hafta çarşamba ve pazar günleri futbol turnuvaları düzenlendiği halde bizim okullarımız arasında bu tür spor etkinliklerinin olmamasının çok üzücü olduğunu söyleyen yazar, beden ve fikren ilerlememiz için spora yatırımlar yapmamızın kaçınılmaz olduğunu vurgulamıştır. Selim Sırrı Bey'in Fincancılar yokuşunda “*Terbiye-i Bedeniye Mektebi*” adı altında bir jimnastik okulu açmasına rağmen ilgi görmemesine de üzüldüğünü söyleyen yazar, spora meraklı gençler yetiştirebilmemiz için önce tüm okullarda sporu zorunlu hale getirmemiz gerektiğini, ayrıca spor

kulüplerinin oluşturulmasının sporun yaygınlaştırılması açısından çok önemli olduğunu da yazısında dile getirmiştir.

Bu sayının “*Havâdislerimiz*” başlığı altında, Galatasaray-Kadıköy veya Kadıköy-Strugglers arasında bir futbol karşılaşmasının olabileceği haberi verilmiştir. “*Tefrikamız*” başlığı altında ise “hakem”in tarafsızlığı, hakemin faullu oynayan oyuncularını önce uyarı, daha sonra oyundan atabileceği, topun oyun dışında kaldığı süreleri göz önüne alarak süreyi uzatabileceği, hava şartları ve seyircilerin taşkınlıkları sonucu oyunu tamamen veya geçici olarak iptal edebileceği ile yan hakemlerin görevleri anlatılmıştır.

Fransızca olarak çıkan son sahifede 4. sayının ilk sahifesinde yayımlanan “*Tereddütlerimiz*” başlıklı yazı Fransızca’ya tercüme edilerek aktarıldıktan sonra Strugglers Futbol Kulübü adına A. Depont tarafından gönderilen bir düzeltme yazısına yer verilmiştir. Gazetenin üçüncü sayısında çıkan Galatasaray-Strugglers maçına, Strugglers’in çıkmaması üzerine hükmen mağlup sayıldığı haberinin tehzibi ile ilgili düzeltme metni aynen şu şekildedir:

İstanbul 31 Ekim 1910

Sayın Futbol Gazetesi Ser-Muharriri

Saygıdeğer gazetenizin okuyucularını gayet doğru bir şekilde bilgilendirmeye özen gösteriyor oluşuna güvenerek, üçüncü sayınızda yer alan iki küçük hatanın düzeltilmesi için sütunlarınızın müsafirperverliğine başvuruyoruz.

Galatasaray ve Strugglers arasındaki futbol maçından bahsederken diyorsunuz ki: “Pazar günü (23 Ekim) karşılaşması yapılamadı” ve ardından şunu ilave ediyorsunuz: “Strugglers takımı karşılaşmaya davet edilmiş olduğundan kurallara göre mağlup sayılmıştır.”

Gerçekten Kulüpler Birliği Komitesi, basına karşılaşmanın 23 Ekim’de olacağına dair bir bilgi gönderdi. Fakat bunu tamamen kendi insiyatifıyla ve ilgili kulüpleri önceden bilgilendirmeyi ihmal ederek yaptı.

Bizim kulüp, Kulüpler Birliği’nden davet alır almaz belirtilen tarihte oynamanın mümkün olamayacağını bildirdi. Böylece Kulüpler Birliği Komitesi’nden basına gönderdiği bu bilgiyi tehzip etmesi ve kamuoyunun yanlış bilgilendirilmemesi istendi.

Diğer yandan Galatasaray Kaptanı Sayın Ahmet Robinson, bizzat şifahi olarak uyarılmıştı. Eğer bu kulübün üyeleri Kulüpler Birliği’nin çayırına varmışlarsa, bu durum şüphesiz orada rastlantı sonucu bulunanlarla bir idman yapma niyetiyle olmuştur.

Bu detayları müsaadenizle size ulaştırıyoruz ki bizi çok ilgilendiren gazeteniz doğru haberleri kabul etsin, spor konusundaki özelliklerle futbol ile ilgili haberleri düzeltsin ve böylece okuyucuları doğru bilgilendirsin.

İçten teşekkürlerimizle..

Strugglers Futbol Kulübü adına

Dapont

Sekreter

Bu düzeltme yazısının hemen altına gazete yönetimi tarafından “*Futbol*” başlığı altında bir cevap verilerek şöyle denilmiştir:

Bu olayda hiçbir çıkarımız bulunmamaktadır. Fakat, bu yanlış Kulüpler Birliği'ne izafe etmek doğru değildir. Bunu irade dışı olmuş bir unutkanlık olarak değerlendirmek gerekir. Çünkü Kulüpler Birliği bugün ülkemizde büyük bir hizmet gerçekleştirmektedir. Sizi eleştirmek istemiyoruz. Siz gerçeği dile getirerek bir yanlış düzeltiyorsunuz. Bizim niyetimiz bu yanlışın irade dışı ve daha çok bir unutma eseri olduğunu belirtmektir.

Fransızca sayfada yer alan bu tekzip metni ve gazetenin açıklama yazısı, Fransızca bilmeyen okurlar düşünülerek gazetenin Osmanlıca kısmına Türkçe'ye çevrilerek konmamıştır.

Fransızca sayfada yer alan diğer iki haberden biri “*Özel Bir Cevap*” başlığı altında Futbol Gazetesi'nin düzenli yayımlanmadığı yolundaki haberlerin asılsız olduğu ve ülkenin tek spor gazetesi olan “Futbol”u tanıtmak amacıyla özel bir cemiyetin kurulduğu haberi ile Galatasaray ve Strugglers arasında oynanan maçın 2-2 bittiği haberi yer almıştır.

3 Teşrin-i Sâni 1326 (16 Kasım 1910) tarihinde çıkan Futbol Gazetesi'nin 6. sayısının ilk sayfa fotoğrafı, sportmen Ali Faik Bey'e aittir¹. Jimnastikçi

1 1859 yılında doğan Ali Faik (Üstün) Bey, Galatasaray Sultanisi'ne ilk kez bir Türk Beden Eğitimi öğretmeni olarak atandı. Türkiye'nin ilk idmancısı kabul edilir. 1879 yılından sonra çok sayıda sporcu yetiştiren Faik Bey, bu görevde tam 42 yıl kaldı. Olağanüstü yetenekli, kuvvetli ve komple bir sporcu olan Faik Bey, jimnastikte de "Faik Bey Ekolu" denilen bir akım yaratmıştır. Bu arada 1899 yılında "Jimnastik" yahut "Riyazat-ı Bedenniyye" adıyla bir kitap yayınladı. Bu kitap, modern Türk sporuna geçişte yazılan ilk kitap olması nedeniyle çok büyük önem taşır. Faik Bey, okullardaki çalışmalarının yanısıra Beyoğlu'nda özel olarak açtığı salonda Türk gençlerinin bu spor dalında yetişmesine yardımcı oldu. Bu yıllarda kendisi gibi jimnastik tutkunu olan Mazhar Bey, sivil okullarda çalışırken, Faik Bey de askeri okullarda su sporunun gelişmesine çaba gösterdi. Faik Bey'in Galatasaray Mektebi-

Ali Faik Bey'in güçlü fiziğini yansıtan bu bir kare fotoğrafın sol tarafındaki sütunda da “*Hayat-ı mübâreze*” başlığı altında Faik Bey'in kaleme aldığı yazısı yayımlanmıştır. Ali Faik Bey kaleme aldığı yazısında, sporun özellikle de futbolun vücut sağlığına katkıları ve ahlaki boyutuna vurgu yaparak sağlıklı ve aynı zamanda ahlaklı ve erdemli gençler yetiştirmek için spora önem verilmesi, aileler tarafından özendirilmesi ve devlet tarafından da okullarda zorunlu hale getirilerek yatırımlar yapılması ve teşvik edilmesi üzerinde durmuştur. Ali Faik Bey, spora teşvik amacıyla sporla askerlik arasında da ilişki kurarak şöyle demektedir:

Toprakları kan ile yoğrulan hudutları mızrak ve kılıç ile çizilen vatan-ı mukaddesimizi düşmanların tecâvüzâtından muhafaza için vücudumuzu zahmete alıştıralım da ileride müşkilâta düşmeyerek vatanımıza hakkıyla, layıkıyla acz-ı beyân eylemeyerek hüsn-i hizmet edebilelim.

Meydân-ı muharebede futbolcular ehemmiyetli bir taraflarından vurulmadıkça yere düşmeyeceklerdir. Fakat onların gayrisi olanlardan acaba yüzde kaç daha muharebe meydanına varmadan yolda kalacaklardır. Bunu isbat için bir defa bir futbol maçı görmek kâfi gelecektir. Futbol, sporların ser-efrâzıdır (en önde gelenidir). Futbolcular yalnız meydân-ı muharebede değil, hayat mübârezelerinde (kavgalarında) dahi akran ve emsallerine takaddüm ederler.

İlk sayfanın diğer bir haberi, 1910'larda Türk insanının futbola bakışını yansıtmaya açısından önem taşımaktadır. Bu habere göre futbola olumlu bakmayanların futbolla ilgili genel kanıları şöyle aktarılmıştır:

“Böyle çırılçıplak yağmur ve kar altında bazen de kızgın güneşin tesiri altında divane gibi hava ile dolmuş bir meşin topun arkasından tulumbacı, beygir ve deve yavrusu gibi koşup, birbirini dürtmek, kakmak, itmek, çamurlara bulanmak ne oluyor? Bunun mazarratından başka ne faydası olabilir.”

Y.R. rumuzuyla 5. sayıda başlayan “*Almanya’da Futbolun Terakkisi*” başlıklı yazıya 6. sayıda da devam edilmiştir. “*Devam Etmezden Evvel*” başlığı altında Futbol Gazetesi’ne gösterilen ilgisizlikten yakınan yazar Almanya, İngiltere ve Japonya’yı örnek göstererek:

Sultanisi’nde öğrencileri; Selim Sırrı, Rıza Tevfik, Dr. Hikmet Ali Rana, Şevki Kamil ve Mehmet Ali Beyler, Erdekli Miltiyadi ve Aleko Milas Efendilerdi (<http://celebispor.com>, 19 Mart 2008).

Almanlar futbola bidâyet-i mübâşeretlerinde bilhassa bu sâyede, İngiliz spor gazetelerini kendi lisanlarına tercüme etmekle, spor âleminde dördüncülüğü, futbol beynelmilel müsâbakalarında ikinciliği ihrâz etmişlerdir. Halbuki o saadetin bizde henüz tecelli ettiği görülmemiştir. Almanya'da, İngiltere'de bir spor gazetesini okumamak değil, bütün herkes seyyanen cerâid-i spora perestîş eder. Sonra her kulüp nev' nev' (çeşit çeşit) spor gazetelerine abonemandır. Düşünün... o diyarlarda yüzlerce, binlerce spor gazeteleri geçinir. Halbuki bizim muhit-i Osmani'de bir tek spor gazetesi var, bunu geçindirmeyelim mi?.. Bunu yaşatmayalım da âleme kendimizi güldürelim?.. Hepimizin hisse-i şahsına düşen bir abone olmak, yahut her hafta almaktır,

değerlendirmesini yaptıktan sonra yazısının devamında sporla ilgilenmeyen bir milletin sefih olacağını, Almanya, İngiltere ve Japonya'nın devlet olarak varlık sebeplerini ve güçlerini sporda göstermeye çalıştıklarını, gazetesiz bir milletin cehaleti yenemeyeceği gibi spor alanında gazetesi olmayan bir milletin de medeniyetten uzak kalacağını söyleyerek Futbol Gazetesi'nin yaşatılmasını istemiştir.

Gazetenin bu sayısında “*Dâimi teselliyetler*” başlığı altında içeriği zenginleştirmek açısından futbolla ilgili espirilere de yer vermeye başlanmıştır. İki tanesini örnek olması açısından aktaralım:

Monsieur, geçen hafta çektiğim şut nasıldı?

Güzeldi ama! Biraz yüksek gitti.

Evet, âh bu potinler, bir yenisini alacağız, bunların burnu çok kalkık.

Olur şey değil. Hiç o pas kurtulur mu idi?

Ah bu melun ağrı en fena zamanda bacağıma giriyor...Yoksa onu ben bırakır mı idim?..

Bu sayıdaki bir başka yenilik ise ilk defa Futbol Gazetesi'nde bir reklam metninin yer almasıdır. Üçüncü sahifenin son sütununun en altına konan reklam, Mithat Cemal (Kuntay)'ın kaleme aldığı ve yurt sevgisini işlediği “*Kemal*” isimli tiyatro eserinin reklam metnidir.

Sporla ilgili kısa haberlerden ilki Abdullah Robenson Bey²'in Üsküdar Mekteb-i İdadisi (Üsküdar Lisesi)'ne jimnastik öğretmeni olarak atanması,

2 1890'larda Hindistan'da yaşamakta olan İngiliz asilzadelerinden Spencer ve Sarah Robenson müslümanlığı seçince İngiliz çevrelerinde yadırganıp tepki görürler. Bunun üzerine Robenson ailesi İstanbul'a taşınır. Çift, isimlerini Fatma ve Abdullah Robenson olarak değiştirirler.

ikinci haber ise olumsuz hava koşulları dolayısıyla Kadıköy ve Strugglers takımları arasındaki maçın ertelendiği haberidir.

Bu sayıda da futbol kurallarıyla ilgili “*Tefrikamız*” başlıklı İngilizce kitaptan çeviri bölümlerin yayımlanmasına devam edilmiştir. Bu bölümde “*Baş Ceza*” olarak Türkçe’ye çevrilen “*Penaltı*” kuralları anlatılmıştır.

Futbol Gazetesi ilk sayıdan başlayarak Osmanlı ülkesindeki ilk spor gazetesi olması dolayısıyla kamuoyundan ilgi beklediğini, aksi takdirde yayın hayatını sürdüremeyeceğini sık sık dile getirmiş, ancak bu uyarılar beklenen ilgiyi artırmamış olacak ki gazete yönetimi bu sayıda bir duyuru yayınlayarak haftada bir çıkmakta olan gazetenin bundan böyle 15 günde bir çıkacağı haberini vermiştir.

Fransızca olarak çıkan son sayfanın ilk yazısı, bir önceki sayıda yayımlanan “*Tereddütlerimiz*” başlıklı yazının devamıdır. Diğer bir yazı ise “*Futbolun Faydaları*” başlığıyla ele alınmış kısa bir yazıdır. Bu yazıda futbolun sadece hoş zaman geçirme işi olmadığı, açık hava oyunu hatta bir jimnastik olduğu üzerinde durulmuştur. Fransızca sayfanın son haberi ise gazetenin satış yerleri ile ilgili bir duyurudur.

Futbol Gazetesi’nin 7. ve aynı zamanda son sayısının ilk sayfa fotoğrafı Selim Sırrı (Tercan)’a aittir. Fotoğraf alt yazısı olarak ta “*Muallim-i Muhterem Selim Sırrı Bey*” ifadesine yer verilmiştir. 17 Teşrin-i Sâni 1326 (30 Kasım 1910)’da çıkan gazetenin ilk sahifesinde Ali Macit Bey tarafından kaleme alınan “*Mekteplerimizde...*” başlıklı yazı yer almıştır. İkinci sayfada da devam eden bu yazıda Ali Macit Bey, Maarif Nezareti (Milli Eğitim Bakanlığı)’ne okullarda spor dersine verdiği önemden dolayı teşekkür etmektedir. Erdemli ve ahlaklı insanın yetişmesinde sporun rolüne değinen Macit Bey, bir okulun eğitim kurumu olabilmesi için önce terbiyeye önem vermesi gerektiği, bunun da spordan geçtiğini dile getirmektedir.

Gazetenin ikinci sahifesinde başlayıp üçüncü sahifesinde de devam eden uzunca bir yazıda, futbola karşı gelenlere yöneltilen eleştirilere cevap verilmiştir. M. Sami rumuzuyla kaleme alınan bu yazıda, futbolun sağlık açısından önemi vurgulanırken tıp ilminin bilimsellik dışında eleştirilmesine şiddetle karşı çıkıldıktan sonra, futbolun sorunlar doğurmadığı yolundaki iddialar da eleştirilmiştir. M. Sami, futbolun sakatlık başta olmak üzere soğuk algınlığı gibi hastalıklara da sebebiyet verebileceğini dile getirmiş, ayrıca

futbol oynamayanların futbol karşıtıymış gibi gösterilmelerinin de yanlış olduğunu söylemiştir.

Bir futbol gazetesinde futbol aleyhinde yazılmış bir yazıya yer verdiklerinden eleştirilebileceklerini söyleyen gazete yönetimi, bunun cevabının ancak bir sonraki sayıda verilebileceğini gazete adına taraftarlarına da duyurmayı ihmal etmemiştir. Futbol Gazetesi'nin ebediyen devam edeceğini söyleyen yönetim, ellerine çok sayıda yayınlanmak amacıyla yazı ulaştığını, ancak sayfalarının yetersiz olmasından bu yazılara yer veremediklerini söyleyerek özür dilemiştir.

Bu sayıda da devam eden “*Tefrikamız*” başlıklı yazıda futbol kurallarının tanıtımına devam edilmiştir. “*Büyük ceza*” diye tanımlanan “penaltı” oluşumunu gerektiren durumlar aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

Karşındaki oyuncuya ayakkabı ile vurmak

Keza mukabil oyuncuya vurmak

Hasmının üzerine sıçramak

Topa kasten el ile dokunmak

Hasmı tutmak

Hasmı itmek

Hasmına arkadan yüklenmek

Ayrıca futbolla ilgili terimlerin açıklamaları da yapılmıştır. Buna göre:

Şut: Darbe, topu havaya yükseltmeyecek derecede vurmak

Firikik: Hafif ceza... Hata yapılan noktadan vurulması

Gol: Büyük darbe... Topun gol sahasından vurulması

Korner: Köşe... Topun köşeden vurulması

Penaltı: Baş ceza... Topun penaltı sınırından vurulması

Bu sayıda sporla ilgili bir roman tefrikasına da başlanmıştır. İngiliz sporcularından Mister Rabin tarafından yazılmış olan ve Y.R. rumuzuyla Türkçe'ye “*Spor Hayât-ı Neşedârımdan*” başlığıyla çevrilen eserden bir bölüm aktarılmıştır.

Futbol Gazetesi'nin son sayısının son sahifesi de Fransızca olarak çıkmıştır. İlk yazı, bir önceki sayıda kaleme alınan ve futbolun faydalarını anlatan yazının devamıdır. Futbolun sağlık açısından yararlı olduğu vurgulandıktan sonra şöyle denilmektedir:

Korkakları cesur yapsın diye futbola bel bağlamıyoruz. Futbol, cesaret yaratmaz. Dünyada hiçbir mektep bu insani temel erdemi öğretmenin merkezi olamaz. Fakat futbol, araştırma ve gelişim cesareti vermenin bir aracıdır. Şüphesiz her spor zahmetli bir acemilik dönemi geçirmeyi ve yorulmayı göze almayı gerektirir. Her kültür-fizik hareketi bir sabır çilesidir, fakat diğer vücut egzersizlerine nazaran futbol, kendine gönül verenleri daha iyisini

yapmaya, başkasını hep geçmeye teşvik eder. Futbol, adam adama mücadeleyi gerektiren bir oyundur...Şüphesiz futbol ne silah kullanmayı ne de arkadaş grubunda hizmet etmeyi öğretir. Fakat uzun süre bir eşya, bir çanta taşımak zorunda olacak bedenleri de mi güçlendirmez? Futbol vücuda çekicilik kazandırmak üzere ona esneklik veren en iyi bir jimnastik değil mi?.. Nihayet arzu edilen şu ki bu spor Osmanlı gençliğinin enerjisini canlandırsın ki memurlar ve Cuma tatilinin işsizliğinden kaynaklanan boşluktaki insanları çekip alsın. Pazar öğlen sonları kahvehanelerin ve müzikallerin sıkıntılı zamanlarından kurtarsın.

Fransızca sahifenin diğer iki haberinden ilki Galatasaray Futbol Kulübü ile Kadıköy Futbol Kulübü arasında oynanan maçın sonucu ile ilgilidir. Galatasaray'ın ikinci kez Kadıköy Futbol Kulübü tarafından mağlup edildiği haberde verilmektedir. İkincisi ise Futbol Gazetesi'nin satış noktalarıyla ilgili bir duyuru haberidir.

SONUÇ

II. Abdülhamit döneminde özellikle gençlerin bir araya gelmeleri ve bir çatı altında faaliyette bulunmaları rejime muhalefet hareketi olarak algılandığından kesinlikle yasaklanmıştı. Bu durum, ülkede batı tarzı sporların yaygınlaşmasını ve gelişmesini engellediği gibi kurumsallaşmasının da önünü kesti. II. Meşrutiyet'in ilanı geçici de olsa ülkede bir özgürlük havası yarattı. Bu atmosferden basın da yararlandı. Uzun zaman çatışan birçok fikir birdenbire basın aracılığı ile gün yüzüne çıktı. Herkes her şeyden ve her tarzdan söz etmeye başladı. Sporla ilgili yayın hareketlerinin başlaması da bu özgürlük içerisinde ortaya çıktı. Ancak siyasal, sosyal, ekonomik ve eğitimle ilgili sorunların Osmanlı aydınları ve bürokrasisi nezdinde son 200 yıldır ciddi bir şekilde tartışılması, bu tartışmaların farklı boyutlarda ve düşünce tarzlarında toplumsal zeminde yer edinmeleri, ister istemez Meşrutiyet sonrası yayınların daha çok bu alanlarda çıkmasını sağlamıştır. Geleneksel sporlarımız olarak isimlendirdiğimiz güreş, cirit ve at yarışları gibi sporlarımız dışında Tanzimat sonrası batılılaşma hareketlerinin bir sonucu olarak Osmanlı ülkesinde yaşayan azınlıklar aracılığı ile Türk gençleri arasında kabul görmeye başlayan jimnastik, voleybol ve futbol gibi batı tarzı sporlar, tutucu bürokrasinin değişime özde karşı oluşları nedeniyle arzu edilen gelişmeyi gösteremedi. Türkiye'de spor kulüplerinin kuruluş tarihlerine bakıldığında bu tür girişimlerin Meşrutiyet'ten kısa bir süre öncesine dayanması da bu tutuculuğun ve karşıtlığın bir sonucudur.

Batı tarzı spor dallarının gençler arasında ilgi görmesine rağmen yönetimin okullara bu spor dallarını koymaması ve bu tür etkinliklere karşı duruşu, tutucu çevrelerin dinsel ve geleneksel iç güdülerıyla de birleşince özellikle futbola karşı olumsuz yargılar toplumun büyük bir kesiminde hissedilmeye başlandı. Burhaneddin imzasıyla daha ilk sayıda (11 Ekim 1910'da) Burhan Felek tarafından kaleme alınan bir yazıda: “...Memleketimizde bu oyunun daha doğrusu bu fennin karşıtları nedendir bilinmez, oldukça çoktur. Futbolu kaba-saba bir oyun olarak görenler az değildir. Biz futbolcular, bunu elbette hoş görmeyiz, görmemeliyiz” sözleriyle o günkü atmosferi özetlemiş ve devam eden yazısında futbola karşı olanlar içerisinde kendilerinin ummanda bir katre kadar az oldukları, hatta İstanbul'da bini bulan oyuncuların dışındaki herkesin bu spora karşı olduğunu, bunun da kendilerini cesaretlendirmesi gerektiğini dile getirir. Burhan Felek, bunun kendilerini yıldırmayacağını, her yeni şeyin karşıtlarının olacağını doğal olduğunu belirterek, İngiltere'de şimendöfer, Almanya'da matbaa ortaya çıktığında karşı olanların çoğunlukta olduğunu ama zamanın o taassupları bertaraf ettiğini, futbolun da böyle olacağını söylemiştir. Her geçen gün futbol taraftarlarının sayısının arttığını, kısa süre içerisinde hükümetin bile futbolu okullara ve kışlalara kabul edeceğini ve bunun futbol taraftarları için bir zafer olacağını ve kendilerinin de amaçlarının bu olduğunu dile getirirken o günün futbola bakış açısını özetlemiş oluyordu. 16 Kasım 1910 tarihinde çıkan Futbol Gazetesi'nin 6. sayısında ise futbola olumlu bakmayanların futbolla ilgili genel kanıları şöyle aktarılmıştır: “Böyle çırılçıplak yağmur ve kar altında bazen de kızgın güneşin tesiri altında divane gibi hava ile dolmuş bir meşin topun arkasından tulumbacı, beygir ve deve yavrusu gibi koşup, birbirini dürtmek, kakmak, itmek, çamurlara bulanmak ne oluyor? Bunun mazarratından başka ne faydası olabilir?”

Futbol Gazetesi işte böyle bir ortamda çıktı. Yayın hayatını sürdürdüğü yedi sayı boyunca da bu bağınazlıkla mücadele etti. Onun içindir ki ilk spor gazetesi olarak “Futbol”, ağırlıklı olarak futbol ve diğer spor dallarıyla ilgili etkinlikleri aktaran bir haber gazetesi olmaktan ziyade bir zihniyetle savaşılan gazete özelliğini taşımıştır. Bu açıdan değerlendirildiğinde futbol, jimnastik, voleybol ve benzeri sporların benimsenmesinde, yaygınlaşmasında, gelişmesinde, organize olmasında büyük katkıları olduğu gibi kendinden sonra yayın hayatına başlayan spor gazetelerine ve dergilerine de öncülük etmiştir.

Futbol Gazetesi ilk sayısından başlayarak bir spor dalı olarak futbolu sevdirmeyi ilke edinmiştir. Bunun için de futbol oyununa yönelik ileri sürülen olumsuz argümanlara karşı cevaplar vermeye çalışmıştır. Diğer taraftan sporun özellikle de futbolun sağlık, ahlak ve beden gelişimi açısından önemini vurgulayan yazılar yayımlayarak toplumun futbola bakış açısını değiştirmeye çalışmıştır. Burhan Felek, 25 Ekim 1910 tarihli Futbol Gazetesi'nde "*Tecâribim*" (Tecrübelerim) başlığı altında kaleme almış olduğu yazısında futbola karşı çıkanları cehaletlikle suçlamış ve futbolun insanları sakat bırakacak derecede sertlik içermediğini savunmuştur. Galatasaray Lisesi'nin ilk Türk beden eğitimi öğretmeni Ali Faik Bey'in 16 Kasım 1910 tarihli Futbol Gazetesi'nde kaleme aldığı yazısında ise sporun özellikle de futbolun vücut sağlığına katkıları ve ahlaki boyutuna vurgu yapılarak sağlıklı ve aynı zamanda ahlaklı ve erdemli gençler yetiştirmek için spora önem verilmesi, aileler tarafından özendirilmesi ve devlet tarafından da okullarda zorunlu hale getirilerek yatırımlar yapılması ve teşvik edilmesi istenmiştir.

Gazetenin tüm sayılarındaki yazılarda gençlerin kötü alışkanlıklardan uzak tutulması için güzel bir meşguliyet alanı olan spora yönlendirilmeleri önerilmiş, sporla uğraşan İngiliz ve Alman gençlerinin fiziki yapıları örnek gösterilmiştir.

Spora ve özellikle de futbola karşı cahilce ve bağnazlıkla karşı çıkanlarla mücadele etmeyi kendine şiar edinen Futbol Gazetesi, ülkemizde henüz yeni kurulan kulüpler arasındaki müsabakaları ve diğer spor alanlarındaki haberleri vermeyi de ihmal etmemiştir. Özellikle Galatasaray ile Strugglers arasında oynanan maçlarla ilgili haberlere ve yorumlara oldukça geniş yer ayırmıştır. Futbolun yeni kurulan takımlar arasında centilmence geçmesi için futbol kurallarına uyulması noktasında uyarılarda bulunan gazete, bu spor dalının ülkemizde yeni olması dolayısıyla futbol kurallarını anlatan İngilizce'den çevirilere yer vermiştir. Gazetenin belki de en önemli hizmetlerinden birisi de Türk diline yapmış olduğu katkılardır. Futbolla ilgili İngilizce terimlerin Türkçe karşılıklarını bulmaya çalışması ve bu kapsamda bir yarışma başlatarak Türkçe karşılıklarını bulan okuyuculara 6 aylık gazetenin ücretsiz verileceğini duyurması da anlamlıdır. Bugün kullanılan *kaleci*, *sağ arka*, *sol arka*, *sağ orta*, *sol orta*, *iç sağ*, *iç sol*, *dış sol*, *ileri* gibi Türkçe terimleri 1910'da Türk spor literatürüne Futbol Gazetesi kazandırmıştır.

Spor tarihimiz açısından çok önemli olan Futbol Gazetesi maalesef bu kadar önemli hizmetlerinin karşılığını okuyucudan alamamıştır. Gazete yönetimi daha ilk sayısında, Futbol Gazetesi'nin çıktığı ana kadar ülkemizde

ne spora ne de futbola ait bir gazetenin hatta layığıyla bir risalenin bile çıkmadığını vurguladıktan sonra ülkemizde batı tarzı sporlara yönelik olumsuz havadan yola çıkarak gazeteye gösterilecek ilgiden duyulan endişeleri dile getirmiştir. İlerleyen zaman dilimlerinde gazete yönetiminin bu endişelerinde haklı olduğunu görüyoruz. Dört sayı sonra gazetenin 5. sayısında yönetim tarafından kaleme alınan bir yazıda, Osmanlı topraklarında çıkan ilk spor gazetesi olarak büyük ilgi görecekları, heyecanla karşılanacakları beklenirken geçen dört sayı süresince tam aksine hem eleştirilere maruz kaldıkları, hem de ilgisiz bırakıldıkları dile getirilerek şöyle denilmiştir:

...Biz şu teşebbüsümüzle spor hayatına atıldığımız vakit o arsa-i faaliyet ıssız, kimsesizdi. Söyledik, rica ederek dedik ki koca Mülk-i Osmânî'nin yegâne spor gazetesi olan "Futbol" yaşamak için sizin sahabet-i maddi ve maneviyenize sığınmıştır. O, hastalanır, yaşamayacak olursa ayıp bize değil sizedir. Fakat heyhat... Bu sözlerimizi, bu ricalarımızı dinleyen, işiten kimse olmadı... Evet... biz neler, ne büyük mikyâsda mu'âvenetler bekliyorduk...Spor sahasına atıldığımız vakit orayı nasıl ıssız, kimsesiz bulduksa şimdi de aynı öyleyiz. Kimsesiz, yalnızız. Bidâyet-i intişârımızda ittihâdın azametini söyleyerek vifâk vifâk (hemfikir) ...diye bağırdıktı, infâksız, vifâksız. Hiçbir şeyin mevki-i husûle gelmeyeceğini söyledikdi. Ne bir eser-i ittihad, ne bir alâmet-i mu'âvenet göremedik..

Yazının devamında, okuyucu tarafından gazeteye gösterilen ilgisizlik ağır bir dille eleştirilmiş, gazetenin yaşaması için son bir iyi niyet göstergesi olarak gazetenin ebatlarının büyütüleceği, sahife sayılarının artırılacağı ve spor alanında uzman kişilerin yazılarına yer verileceği dile getirilmiştir. Bu fedakarlıkların neticesini alamadıkları takdirde ilk spor gazetesinin yayımına son verileceği de şu kelimelerle ifade edilmiştir: "*...Eğer evvelki gibi buna da, bu da'vet-i mükerrereye icâbet edilmezse o zaman "futbol" saha-i matbû'âtından kendinde büyük bir hakk-ı salâhiyet ve mu'âfiyet görür, görebilir. Bu da onun için çok görülmemelidir. Sözlerimiz takdir edilemiyor diyemeyiz. Çünkü ondan külliyyen teeddüp ederiz*". Aynı sayıda Y.R. rumuzuyla kaleme alınan "*Almanya'da Futbolun Terakkisi*" başlıklı başka bir yazıda ise Avrupa'da spor ve futbolla ilgili gazeteleri büyük-küçük herkesin okuduğu, spor gazetelerinin tirajlarının yüz binlere ulaştığı, özellikle Almanya ve İngiltere'de spor kulüplerinin her çeşit spor gazetesine abone oldukları anlatıldıktan sonra ülkemizdeki tek spor gazetesini spor severlerin ve spor

kulüplerini yaşatmak adına abone olmaları, aksi takdirde dünyanın bize geleceği uyarıları yapılmıştır.

Yapılan tüm bu uyarılar maalesef bir netice vermemiş, bugünkü Türkiye coğrafyasında çıkan ilk spor gazetesi “Futbol”, 7. sayıdan sonra yayın hayatına son vermek zorunda kalmıştır.

Sonuç olarak, Türk spor tarihinin ilk gazetesi olan “Futbol”, dönemin koşulları içerisinde değerlendirildiğinde özellikle futbolun ülkemizde toplumsal kabul görmesi ve gelişip yaygınlaşması adına büyük katkı sağlamış bir gazetedir. Türk sporunun tarihini yeniden yazacakların, bu gazetenin futbol bağına karşı vermiş olduğu mücadele ruhunu ve spor diline katkılarını, bundan böyle görmezden gelemeyecekleri kanısındayım.

KAYNAKÇA

- Arıpınar, E. (1992). *Türk futbol tarihi*. Cilt:1. İstanbul: Türkiye Futbol Federasyonu.
- Arısoy, S. N. Futbolun tarihsel gelişimi. <http://www.sonbaski.com/futbol.htm>, (Erişim: 18 Mart 2008).
- Atabeyoğlu, C. (1991). (1453-1991) *Türk spor tarihi ansiklopedisi*. İstanbul: Fotospor.
- Durak, A. Futbolun tarihçesi. <http://www.turkfutbolu.net/tarihce.htm> (Erişim: 18 Mart 2008).
- Eroğlu, S. (1987) . Türk spor basını. *A.Ü. Basın Yayın Yüksekokulu yıllığı*. Ankara: A. Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi ve Basın Yayın Yüksekokulu. Sayı:IX.
- Futbol , Sayı: 1, 28 Eylül 1326 / 11 Ekim 1910.
- Futbol , Sayı: 2, 5 Teşrin-i Evvel 1326 / 18 Ekim 1910.
- Futbol , Sayı: 3, 12 Teşrin-i Evvel 1326 / 25 Ekim 1910.
- Futbol , Sayı: 4, 20 Teşrin-i Evvel 1326 / 2 Kasım 1910.
- Futbol , Sayı: 5, 27 Teşrin-i Evvel 1326 / 9 Kasım 1910.
- Futbol , Sayı: 6, 3 Teşrin-i Sâni 1326 / 16 Kasım 1910.
- Futbol , Sayı: 7, 17 Teşrin-i Sâni 1326 / 30 Kasım 1910.
- Hiçyılmaz, E. (1985). Türkiye’de spor gazeteciliği ve haberciliğinin tarihi. *Spor basını ve basında spor 1985 Yılı 7. seminer tutanakları*. İstanbul: Hürriyet.
- Kahraman, A (1995). *Osmanlı devleti’nde spor*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı.
- Pala, İ (2002). Orta Asya’dan Japon adalarına. *Karizma dergisi*. 11.
- Perin, M. (1985).Türkiye’de spor gazeteciliği ve haberciliğinin tarihi. *Spor basını ve basında spor 1985 Yılı 7. seminer tutanakları*. İstanbul: Hürriyet Ofset.
- Somali, V. (1989). Teknik-taktik yönleriyle futbol ve tarihi (1848-1989). İstanbul: İnkılap.
- Sönmez, S. Eski harfli spor dergileri. <http://www.hafif.org/yazi/eski-harfli-spor-dergileri> (Erişim: 18 Mart 2008).